

Actieplan van het Instituut van de Bedrijfsrevisoren
betreffende de toepassing van ISQC 1

11.08.2014

Algemene beschouwingen

1. De Raad van het IBR is zich bewust van de moeilijkheden die de confraters ondervinden om zich aan te passen aan de wijzigingen in het normenkader voor het beroep in een wereld waar de globalisering om zich heen grijpt. Deze ontwikkelingen zijn evenwel een verplichte overgang voor het beroep indien het concurrerend wil blijven en aan de eisen wil voldoen die nodig zijn voor het verrichten van zijn opdrachten. In deze optiek heeft de Raad een moderniseringsproces voor het Belgisch normenkader ingezet door de goedkeuring van de norm van 10 november 2009 inzake de toepassing van de ISA's in België voor wat de controle van de financiële overzichten betreft.

2. Overeenkomstig het begeleidingsplan van de ISA's en ISQC 1 en gezien het handboek voor het intern kwaliteitsbeheersingssysteem zoals opgesteld door het ICCI, dat de toepassing van ISQC 1 binnen bedrijfsrevisorenkantoren mogelijk maakt, heeft de Raad van het IBR de opportuniteit onderzocht om aan de Hoge Raad voor de Economische Beroepen voor te stellen ISQC 1 van toepassing te maken op een datum die overeenstemt met deze voorzien in de norm inzake de toepassing van de ISA's.

3. De Raad van het IBR is zich immers bewust van het feit dat door de toepassing van de ISA's in België (en meer bepaald van ISA 220), de internationale standaard voor kwaliteitsbeheersing (ISQC 1) met betrekking tot de kwaliteitsbeheersing voor kantoren die controle- en beoordelingsopdrachten betreffende financiële overzichten uitvoeren, alsmede andere *assurance*- en aan *assurance* verwante opdrachten, onrechtstreeks ook van toepassing kan zijn.

4. Bijgevolg heeft de Raad van het IBR, met het oog op het verduidelijken van de toepassing van ISQC 1 in België, beslist om een norm voor te stellen die de toepassing van de internationale standaard ISQC 1 verplicht maakt in België gelijktijdig met de algehele inwerkingtreding van de ISA's, dit wil zeggen voor de opdrachtgerichte kwaliteitscontrole van de controleopdrachten en de beoordelingsopdrachten van de financiële overzichten van alle entiteiten vanaf 2014 (voor de boekjaren afgesloten vanaf 15 december 2014). Deze norm werd ter openbare raadpleging voorgelegd tussen 28 november 2012 en 28 januari 2013, samen met een ontwerp van actieplan, en werd op 11 maart 2014 goedgekeurd door de Hoge Raad voor de Economische Beroepen en op 29 juli 2014 door de minister die bevoegd is voor Economie, zoals voorzien in artikel 30 van de wet van 22 juli 1953 houdende oprichting van een Instituut van de Bedrijfsrevisoren en organisatie van het publiek toezicht op het beroep van bedrijfsrevisor, gecoördineerd op 30 april 2007 (hierna "gecoördineerde wet van 1953") met betrekking tot de procedure tot het aannemen van normen.

5. De Raad van het IBR begrijpt dat de kantoren vooral te kampen kunnen hebben met de volgende problemen:

- ontwikkeling van de beleidslijnen en procedures met betrekking tot:
 - de rol van de kwaliteitsverantwoordelijken binnen het kantoor;
 - de ethische voorschriften;
 - de aanvaarding en de handhaving van cliëntrelaties en van specifieke opdrachten;
 - de *human resources*;
 - de uitvoering van de opdracht;

- de opvolging van het stelsel van kwaliteitsbeheersing;
 - mededeling aan het personeel van het kantoor van deze beleidslijnen en procedures, de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor het stelsel van kwaliteitsbeheersing;
 - behandeling van de problemen in verband met de aanvaarding en handhaving van cliëntrelaties;
 - beleidslijnen en procedures voor het personeel;
 - behandeling van consultaties en van meningsverschillen tussen de leden van het opdrachtteam;
 - organisatie van de opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling die op bepaalde opdrachten zal worden toegepast;
 - opvolging van het stelsel van kwaliteitsbeheersing, waaronder periodieke kwaliteitscontroles van een steekproef van voltooide opdrachten.

6. De Raad van het IBR besteedt bijzondere aandacht aan het lot van de zelfstandig werkende bedrijfsrevisoren (“*sole practicioner*”). Om aan de vereiste van een opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling te voldoen, zouden laatstgenoemde samenwerkingsverbanden kunnen aangaan met kleine organisaties door middel van een vereniging. Bovendien voorziet de geactualiseerde versie van het handboek intern kwaliteitsbeheersingssysteem, gepubliceerd op de website van het ICCI, in een afzonderlijk hoofdstuk dat de zelfstandig werkende bedrijfsrevisoren betreft (zie *infra* punt 25).

7. Teneinde een geleidelijke toepassing van ISQC 1 door de bedrijfsrevisorenkantoren te ondersteunen, heeft de Raad van het IBR, met de steun van de Commissie SME/SMP en de Commissie Normen, de volgende hulpmiddelen en vormen uitgewerkt:

a) Mededeling en omzendbrieven inzake ISQC 1

1. Mededeling inzake de geleidelijke toepassing van ISQC 1 in België

8. De Raad van het IBR heeft eind november 2012 een mededeling verstuurd naar de bedrijfsrevisoren met het oog op de invoering van de hierna in punten b), c), d) en e) omschreven acties (mededeling van de naam van de ISQC 1-verantwoordelijke, terbeschikkingstelling van een ISQC 1-coach, ISQC 1-vorming en geleidelijke toepassing van het handboek voor het intern kwaliteitsbeheersingssysteem) (*cf.* Mededeling 2012/17: Voorbereiding op de invoering van ISQC 1, van 20 november 2012).

2. Omzendbrief inzake de Belgische bijzonderheden in verband met de toepassing van ISQC 1 in België (beroepsgeheim, onafhankelijkheid en aansprakelijkheid)

9. Er dient te worden opgemerkt dat de vertaling van ISQC 1 (*clarified*) naar het Nederlands en het Frans werd uitgevoerd in samenwerking met de Instituten van de andere Lidstaten die twee van onze landstalen delen, met name hetzij het Nederlands, hetzij het Frans.

10. Het aannemen van de norm inzake de toepassing van ISQC 1 in België op 28 februari 2014 heeft verduidelijkt welke personen in België de opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling kunnen uitvoeren. Dit gaat gepaard met een aantal vragen die verband houden met het beroepsgeheim van de bedrijfsrevisor die de *review* uitvoert, met zijn onafhankelijkheid en aansprakelijkheid.

11. De Raad van het IBR zal daartoe een omzendbrief goedkeuren als antwoord op de verschillende vragen met betrekking tot deze opdracht.

3. Omzendbrief betreffende de verduidelijking van de termen “relevante ethische voorschriften” van de internationale standaard ISQC 1

12. De Raad van het IBR zal een omzendbrief goedkeuren ter verduidelijking van het feit dat de relevante ethische voorschriften waarover sprake is in de internationale standaard ISQC 1 – betreffende de controle- en beoordelingsopdrachten waarop de Belgische norm ISQC 1 van toepassing is – in België betrekking hebben op de van kracht zijnde nationale normen en regelgeving.

b) Mededeling van de naam van de aangestelde ISQC 1-verantwoordelijke, in voorkomend geval, binnen een bedrijfsrevisorenkantoor

13. Teneinde de invoering van ISQC 1 en de opvolging hiervan door de bedrijfsrevisorenkantoren te vergemakkelijken, heeft de Raad van het IBR voorgesteld dat elk bedrijfsrevisorenkantoor een “ISQC 1-verantwoordelijke” zou aanduiden binnen zijn kantoor die zou kunnen fungeren als eerste contactpunt met het IBR. De Raad van het IBR heeft de bedrijfsrevisorenkantoren verzocht tegen eind januari 2013 de naam van deze persoon mee te delen (cf. Mededeling 2012/17: Voorbereiding op de invoering van ISQC 1, van 20 november 2012).

c) Terbeschikkingstelling van een ISQC 1-coach via de helpdesk van het ICCI

14. Het ICCI stelt een helpdesk ter beschikking van de bedrijfsrevisoren en van externe personen, die onder meer en met de hulp van een coach, de vragen over de toepassing van de ISA's (voorzien voor 2014) zal beantwoorden (www.icci.be). In dit verband staat een coach (Jacques VANDERNOOT) ter beschikking van de bedrijfsrevisorenkantoren en dit kosteloos gedurende vier uren, om een pragmatisch antwoord te geven op de praktische vragen van confraters met betrekking tot de toepassing van de ISA's. Na overleg met de ISA-coach, werd voorgesteld om de functie van deze coach uit te breiden tot ISQC 1 vanaf het einde van het tweede semester 2012 en dit kosteloos ten belope van twee bijkomende uren per kantoor (cf. Mededeling 2012/17 en Mededeling 2013/02: ISQC1 en de ISA's: stand van zaken betreffende de ISA-software en het Pack PE-KE en werkzaamheden van de helpdesk van de stichting ICCI - vragen die betrekking hebben op de toepassing van deze standaarden, van 22 maart 2013, die dit bevestigen).

15. Indien bedrijfsrevisorenkantoren geen of nauwelijks vragen voorleggen, wordt voorgesteld om aan de ISA/ISQC 1-coach te vragen zelf contact op te nemen met een aantal kantoren en deze, in voorkomend geval, te ontmoeten teneinde hen te interpellieren over de moeilijkheden die zij hebben ondervonden met betrekking tot de toepassing van ISQC 1.

d) ISQC 1-vormingen

1. Informatiesessie 2012 bestemd voor de bedrijfsrevisoren

16. De Raad van het IBR heeft op 17 oktober 2012 een informatiesessie georganiseerd houdende voorstelling van de nationale en internationale hulpmiddelen voor SME/SMP, waaronder meer bepaald het Handboek Intern kwaliteitsbeheersingssysteem van het ICCI en de hulpmiddelen van het SMP *Committee* van de IFAC.

2. Seminaries 2013 bestemd voor de ISQC 1-verantwoordelijken van bedrijfsrevisorenkantoren

17. Met het oog op een goede voorbereiding van de toepassing van ISQC 1 binnen de bedrijfsrevisorenkantoren, heeft de Raad van het IBR in juni en oktober 2013 een specifiek seminarie georganiseerd (een in het Nederlands en een in het Frans) bestemd voor de binnen de

bedrijfsrevisorenkantoren aangeduide ISQC 1-verantwoordelijken (seminarie getiteld: “Vorbereiding op de invoering van ISQC-1 en ondersteuning bij de uitvoering van de anti-witwaswet”). Dit seminarie beoogde de verschillende controlelijsten, modellen en voorbeelden van het ISQC 1-handboek te overlopen samen met de ISQC 1-verantwoordelijken en hen aldus de mogelijkheid te bieden vragen hieromtrent te stellen.

3. Seminaries 2012, 2013, 2014 en 2015 bestemd voor de bedrijfsrevisoren

18. De Raad van het IBR plant jaarlijks een seminarie over ISQC 1. Dit seminarie heeft als doel de deelnemers concreet te helpen bij het toepassen van een kwaliteitsbeoordeling op het niveau van bedrijfsrevisorenkantoren. Actuele concrete voorbeelden worden voorgesteld met het oog op de bewustmaking van de confraters.

19. Zoals aangekondigd in de brochures Vorming, waren de seminars van september 2012 en 2013 (in het Nederlands en het Frans) over ISA 220 en ISQC 1, zoals ook in 2011, gebaseerd op het Handboek Intern kwaliteitsbeheersingssysteem zoals beschikbaar op de website van het ICCI.

20. De Raad van het IBR zal ook in 2014 en 2015 seminars (van 4 uur) organiseren met als doelstelling het voorstellen en toelichten van de inhoud en de concrete toepassing van ISQC 1. Ook tijdens deze seminars zal het handboek intern kwaliteitsbeheersingssysteem als basis worden gebruikt (*cf. infra*). Actuele concrete voorbeelden zullen worden voorgesteld met het oog op de bewustmaking van de confraters.

4. Regionale ontmoetingen 2014

21. De Raad van het IBR heeft in juni 2014 vijf regionale ontmoetingen georganiseerd via de Cel SP (*sole practitioners/sole proprietors*), gewijd aan vragen met betrekking tot de ISA's en ISQC 1. Deze ontmoetingen beogen een rechtstreekser contact met de kleine bedrijfsrevisorenkantoren zodat zij hun praktische problemen kunnen voorleggen, specifieke vragen kunnen stellen en concrete antwoorden kunnen krijgen. Er zal meer bepaald aan de ISA/ISQC 1-coach en desgevallend ook aan de sprekers van de ICCI-seminaries gewijd aan ISQC 1 of een SMP kantoor, worden gevraagd om deze ontmoetingen te leiden.

e) **Toepassing van het handboek intern kwaliteitsbeheersingssysteem (ISQC 1) van het ICCI en update hiervan**

22. Het ICCI heeft een handboek voor het intern kwaliteitsbeheersingssysteem opgesteld dat sinds april 2012 op zijn website kan worden geraadpleegd (*cf. het bericht hieromtrent aan de bedrijfsrevisoren*). Dit handboek zal om de twee jaar worden bijgewerkt. Een geactualiseerde versie wordt op dit ogenblik uitgewerkt en zal ter beschikking gesteld worden op de website van het ICCI in de loop van de maand september 2014. Deze update beoogt in het bijzonder rekening te houden met de Handleiding interne procedures inzake antiwitwassen, die na dit handboek werd goedgekeurd.

23. Dit handboek bestaat uit de aanpassing door de Commissie SME/SMP aan de Belgische context van het “Kwaliteitshandboek” (Deel A, B en C) van het Nivra, thans NBA (Nederland), en is geïnspireerd op de “*Guide to quality control for SMEs*” van de IFAC.

24. De bedrijfsrevisorenkantoren, die dit willen, hebben de keuze om dit handboek, zijnde een niet-bindend hulpmiddel, als zodanig in zijn geheel te gebruiken of aan te passen door geleidelijk de diverse modellen, voorbeelden en checklists die beschikbaar zijn op de ICCI-website in te vullen. De modellen, voorbeelden en checklists zullen alsdan aangepast moeten worden aan de specifieke vereisten van het bedrijfsrevisorenkantoor en zijn cliënten en moeten derhalve dienovereenkomstig

worden aangevuld teneinde een kantoor specifiek handboek voor het intern kwaliteitsbeheersingssysteem te verkrijgen.

25. Daartoe zal de geactualiseerde versie van het handboek tevens een hoofdstuk bevatten dat is gewijd aan de *sole practicioner* (zelfstandig werkende bedrijfsrevisor, natuurlijke of rechtspersoon). Alle vereisten van ISQC 1 zijn hierin opgenomen maar worden op een andere manier toegepast omwille van de grootte van het bedrijfsrevisorenkantoor (in het bijzonder inzake documentatie en toezicht). Mits aangepast aan de bijzondere situatie van de *sole practicioner*, kan dit hoofdstuk volstaan om te voldoen aan het volledig handboek voor het intern kwaliteitsbeheersingssysteem. Het ontslaat de *sole practicioner* er evenwel niet van om kennis te nemen van het handboek in zijn geheel.

26. De Raad van het IBR is zich bewust van de draagwijdte van de toepassing van ISQC 1 binnen het bedrijfsrevisorenkantoor en heeft aan de kantoren die dit wensen voorgesteld om de toepassing van de checklists, modellen en voorbeelden van het handboek intern kwaliteitsbeheersingssysteem van het ICCI te spreiden volgens de volgende termijnen opgenomen in de Mededeling 2012/17. Aangezien de norm inzake de toepassing van ISQC 1 in België in werking is getreden, kunnen de checklists, modellen en voorbeelden uit het handboek voor intern kwaliteitsbeheersingssysteem van het ICCI alle worden toegepast, onder voorbehoud van de opmerkingen uit punten 24 en 25, *supra*.

* * *

Tijdschema van het actieplan betreffende de toepassing van ISQC 1

Acties	Inhoud	Termijn
Aanname van een mededeling en omzendbrieven	1. Mededeling van het IBR 2. Omzendbrief houdende toelichting van de Belgische bijzonderheden 3. Omzendbrief betreffende de verduidelijking van de termen “relevante ethische voorschriften” van de internationale standaard ISQC 1	19 november 2012 september 2014 september 2014
Mededeling van de naam van de ISQC 1-verantwoordelijke	Aanwijzing en mededeling van de naam aan het IBR	eind januari 2013
Terbeschikkingstelling van een ISQC 1-coach		Sinds eind tweede semester 2012 (bevestigd in de Mededeling 2013/02)
ISQC 1-vormingen	Seminaries NL en FR bestemd voor de ISQC 1-verantwoordelijken Seminaries bestemd voor de bedrijfsrevisoren (NL en FR) Informatiesessie Seminaries en regionale ontmoetingen	juni en oktober 2013 12 september 2012 4 september 2013 17 oktober 2012 juni 2014, 2015
Geleidelijke (niet verplichte) toepassing van het handboek voor het intern kwaliteitsbeheersings-systeem en update		Sinds 30 september 2013 september 2014